

33063, 27 036060

შანი 10 კაკ.

ივანე მაჩაბელი
 (მისის დაკარგვიდან 12 წლ. შესრულების გამო)

№ 25

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან. თიფლისი. Редакция «Театри да Цხოვრება»

Иос. Зах. Имедашвили ხელმოწერილი წერილები არ დაიბეჭდება. — ხელთნაწერები საქართველოს მებრ შესწორდება. — რედაქტორთან პირის-პირ მოლაპარაკება შეიძლება შუადღის 12—2 ს. ტ. საღ. 6—7 ს. ტელეფონი № 862

№ 24

კვირა, 27 ივლისი

1910

რედაქცია დაბეჯითებითა სთხოვს ხელის მომწერელთ: ფულის გამოგზავნა დააჩქარონ.

25 ივლისი 1910 წ.

ნუ ვიქნებით ძველსადა ახალს შორის და-
კარჩაკეტლნი. საბამიდან რომ ბრძოლა იყო და შემდეგაც იქნება, ვინ არ იცის, ხოლო თუ ჩვენი დროის განათლების დაბლობით აღ-
ქურვილი დედაბერულად შეხედავდნენ ქალის ტრიკოთი გამოსვლას სცენაზე, — ეს კი აღარ გვეგონა... ოცი-ორმოცი წლის წინად ქალის „აქტირიკობა“ სამარცხინო საქმედ ითვლებოდა, მაგრამ ქალმა, როგორც მსახიობმა, უკვე მოქალაქეობრივი უფლება მოიპოვა და დღეს არამც თუ სძრახვენ ჭეშმარიტ მსახიობ ქალს — არამედ ფეხქვეშ ფიანდაზადაც ეგებიან. დადგა დრო, როდესაც ქალი-მსახიობს სცენამ მეტი ბუნებრიობა, ბუნებრივი სინამდვილე მოსთხოვა. ეგრობის სცენამ და საზოგადოებრივმა თვით-შეგნებამ, რომელმაც ბევრით წინ გავიწვრო, აქაც უხერხულად იგრძნო თავი, მაგრამ ეს დედაბერული შეხედულებაც დაიგმო: მსახიობმა ქალმა იქ უკვე შეანგრია შეუფერებლობის კარ-ჩაკეტილობა და ქალი-მსახიობი თითქმის დედამოხილა ასრულებს ამ თუ იმ საქირო როლს. და მერე რა? განა ხელოვნების დანი-შნულუბაც მშვენიერების სრულყოფა და სინამდვილის განხორციელება არ უნდა იყოს?!

მხოლოდ პირუტყველი ინსტიტუტების მქონე ადამიანს, მხოლოდ ბურჟუაზიულ-კარჩაკეტული გახრწნილების დამცველს თუ შეჭაზვარულ უმწიკლო მშვენიერების სინამდვილით წარმოადგენა!..

დაე, ვიყვნეთ მეძავნი, გახრწნილნი, დაცე-

მულნი, ოღონდ არაიენ შეგვიტყოს, ძვირფასი, ტლანქი ტანისამოსი გვეფარავდეს საზოგადოების თვალთაგან, — აი ლოლიკური დასკვნა ჩვენის დროის ზნეობის ზოგიერთ მოძღვართა...

როგორც ყოველი დარგი მეცნიერებისა და ადამიანთა გონებრივ-ზნეობრივ წინწაწევისა, სასცენო ხელოვნება და მისი ქურუმნიც წინ მიიწვიან, ახალსა და ახალს გზას იკვლევენ და ვისაც საზოგადოებრივი სიკვდილი უნდა, მხოლოდ იგი ჩამოშორდება წინმსვლელობას.

დღემდე ჩვენს სცენაზე განსაკუთრებით დრამა ბატონობდა. ქართველის ხელსაც სწყურია წინმსვლელობა და სასცენო ხელოვნების ახალ-ახალი ნაყოფი... ქართული ოპერა, ევროპიულ ყაიდაზე შეთხუზულ-შეჭმნილი, ქართველი მომღერალ-მოცეცევეთა და მსახიობთაგან შესრულებული, — აი რა არის ჩვენის თეატრის განახლებისათვის საქირო...

სწორედ ამ მხრივ სინამდვილებით ვეგებებით კ. ფოცხვერაშვილს, როგორც ორიგინალ მუსიკოსთა პირველ მერცხალს... სწორედ ამავე მხრივ პირველ მერცხლებად მიგვაჩნია ქართულ სასცენო-სამუსიკო ნაწარმოების შემსრულებელთა „სიცილისა და გართობის“ საღამოს გრიზეტებად გამოხურო ოთხი ასული, რომელთაც დაუმსახურებლად უსაყვედურეს...

ნუ ვიქნებით კარჩაკეტლნი...

უდაბნოთ

მე მსურს მიწაზე მსხვერპლი შევწვირო, ზვარაკს არ მაწვდის, — ყრუა სოფელი! ის ჯალათია უკვდავებისა და სიყვარულის დამამბობელი...!

უსაზღვრო სიერცე, არრისა მიქმელი,
აი უღაბნა, — ჩემი სამყოფი!
და აღმართული წამების ჯვარი —
სიცოცხლის ჯილდო, — ბრძოლის ნაყოფი...

ჩამეჭრა გულში სიციარიელი,
თოვლივით თეთრი, მკვდარივით სადა!
ჩემს მწუხარებას და ჩემს კაენანს
სად დააქროლებს ნიავი, სადა!?...

მაგრამ შორით სჩანს ჩემი ტადარი, —
ვლოკულობ მასზედ, არ ვწყვეტავ თვალსა, —
სოფელი, გვედრი! — ნუ აღგვი მიწით
წმინდათა წმინდას, ჩემს იდელსა...

იქით მივილტვი, იქით ვისწრაფვი,
იქ ღვთიურ ცეცხლის იღვზება ალი...
ან ის კანდელი მეპყრას მე ხელთა,
ან და მშობელმა მიხილოს მკვდარი!

მე მსურს მიწაზე მხებერპლი შევსწირო,
ზვარაკს არ მაწვდის, — ყრუა სოფელი!
ის ჯალათია უკვადებისა
და სიყვარულის დამავამოველი...

ბაბილიონა

პირველი კომიტატი

(ნაწყვეტი მოგონებანი*)

თბილისში პირველად მოგვროვდით პირ-
ველ კომიტეტის-მიერ მოწვეულნი 1879-
1880 წ. სეზონის დასაწყებად. ჩემთან ერთად
იყვენ ვ. ა. აბაშიძე, კ. დ. ყიფიანი, მ. მ. სა-
ფაროვა-აბაშიძისა, ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლისა, ბ.
ხერხეულიძე-ავალიშვილისა, ზ. მაჩაბელი, ნ.
შიშნიაშვილი და სხ. საქმისსათავეში დაგვხდენ
ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, დ. ერის-
თავი, ივანე მაჩაბელი, გ. თუმანიშვილი და სხ.
მაშინ ისეთი დრო იყო ქართველ საზოგადოებაში,
რომ ყველა თითქოს ახლად გამოღვიძებულა
და აჩქარებით, ფაკი-ფუციით საქმის კეთებას
იწყებდა. და განა დიდი საქმე არ იყო: ერთი-

*) ამათ ვიწყებთ მოგონებათა ბეჭდვას და
ვხოვთ ყველა ჩვენს დამსახურებულ მოღვაწეს და
მცოდნეს, ვისაც რა ახსოვს ქართული თეატრის ისტო-
რიიდან — მოგვაწოდოს.

ორი თვის შემდეგ ქართული თეატრი ხელმე-
რედ უნდა დაარსებულყოფი და ამ მოთავეებმა
იმიტომ შეგვეყარეს აქა, საშუადამო დასი
დაეარსებინათ. ყველაზე მეტი მუშაობა წილად
ხელა გ. თუმანიშვილს, რომელმაც დიდი მუყა-
ითობა, მხნეობა და საქმის სიყვარული გამოი-
ჩინა. ილია ჭავჭავაძე, ძალიან კარგად მახსოვს,
ცოტა იქვიანის თვალით უცქეროდა საქმეს,
იძახდა: „ასე ვიცი ქართველებმა, ცეცხლს
მოვიკიდებთ, ბუქსა ვცემთ და მაშხალბით საქ-
მეს ვიწყებთ, — მერე ვხედავთ: მაშხალა არსადა
სჩანს, ცეცხლი ჩამქრალა და ბუქცი არ ისმას;
ამისთანა საქმისათვის ფულია საქირი, დიდი
ფული, ან თავითვე.“ აკაკი უზომოდ გაზარე-
ბული იყო და ზოგუერთ მოთავეშა ნიჭით
აღტაცებული შეუღდა ახალი კომედის წერას.
მაგრამ ყველაზედ უფრო კარგი სანახავი და
სასიამოვნო ჩვენთვის იყვენ დავით ერისთავი
და ვანო მაჩაბელი. ორივე ვერცხლის წყალი-
ვით ხან აქ ამოყოფდენ თავს და ხან იქ, —
მთელი თბილისი შეანძრინეს, ძილი დაუფრთხეს
ყველასა*), თან მოჰყვენ და რამდენიმე პიესებს
დაუწყეს თარგმნა.

მართლაც ანთო მაშხალეები და გაჩაღდა
სეზონი! შესანიშნავი სეზონი!

კ. მესხი

(შემდეგი იქნება)

Handwritten signature and notes

0 0 0

კრემლი მერვეა, გული მიკნესის,
სასოწარკვეთილს თვალთ მიხებულდება.
რომელს მივმართო? ვის განვეუცხადო
დატყვევებული სულის კეთება? —
ისე, რომ გულში ღრმად ჩამალული
არ დამიმცირდეს მალალი გრძობა,
რომ წუთის შემდეგ თვით არ მტანჯავდეს
მე ჩემი წრფელი გულთაბდილობა?..

შოჰფრინდი, ქაჯო ჯოჯოხეთისაც!
მოდლი!.. იცოდ არ შეგიდრკები:
ხელს გამოგიწვი, გულს ვაგომლი და
მეგობრად ისევ შენ ვაგვადებში!..

კ. ქიქინაძე

*) მოდით ნახეთ, რა დიდებული არტისტები ყო-
ლიათ, საშუადამო დასი დაარსდა! აჰა, აბონემენტი, აჰა,
ლოჟა! აი, კრესლო! და სხ.

მშვენიერება

სერგეი მაკოვსკის წერილიდან

(გაგრძელება იხ. „თეატ. და ცხოვ.“ № 24)

წარსული მხატვრობაში, ხელოვნებაში ინახება, რაც უნდა უცხოდ ვიყოთ ხელოვნებასთან, როდესაც კი წარსულს მივაქცევთ ყურადღებას, ესტეტიურად ვიწყებთ აზროვნებას. თვითონ დრო არის საუკეთესო, დიდებული მხატვარი. იგი ყოფილ ხალხთა ღიმილისა, ცრემლებისა და სისხლისაგან მშვენიერების უკვდავ სხეულსა ქმნის. ეპოქობობის ნახსოვრობაში ისტორია სურათთა ცვალებადობა და რამდენადაც მეტი მშვენიერია, იმდენად მეტი გამძლეა, საუკუნოა, სამარადისო. ჩვენ მხოლოდ მშვენიერების საშუალებით ვეცნობით ისტორიას და ჩვენი გული და გონებაც მის გამო იგნებს „გზას“ ისტორიაში.

მხოლოდ მშვენიერებაშია ცოცხალი მიზიდვლება წარსულისა.

მართლა იყო პრომეთეოსი ქვეყნად? მართლაც წარტაცა ღმერთებს ცეცხლი და ამისათვის განიცადა საშინელი სასჯელი? დროის უძლიერე კედლები მართლაც არსებობდნენ თუ არა? განა სულ ერთი არ არის? იაფთვის ეყო ჩვენთვის ესხლის ზემთავანებით ჩვენება; მისი მსხვერპლის ცეცხლი არასოდეს არ გაქრება. პომპროსის საგალობლები აქამომდე ხიზლავს ეპოქობობას და ელენეს აჩრდილი, ფალსტის მიერ დედათა სამეფოდან მოტაცებული, უფრო შეუვლია და უმკვეთი, ვიდრე სხვა და სხვა ჟიჰანახელობა და სიყვითე, ბედნიერება მიცვალებულ გმირებისა.

არა, ჩვენ არა გვწამს ფილისტერ-მორალისტთა გულწრფელობა.

ზნობრივი მთავალითი და გაკეთილები იმათ გამოაქვთ ბედის უცნაურ და საიდუმლო წიგნისაგან, რომლის სტრიქონებიც ბრწყინვალეობით და სისხლით არის აღბეჭდილი. მიგრამ ამა ვეცადოთ ჩვენც მათთან ერთად აღვიჭურვოთ გულის წყრობითა. რა გამოვა აქედან? ჩვენი მსჯელობა იქნება ყაღბი, სინამდვილეს მოკლებული, განგებ მოფიქრებელი, ძალდატა-

ნებით. ვერავის ასეთი მსჯელობა ხელახლოდ ვერ აღუძრავს იმ განზრახვითა და ოცნებით, რომელთაც ხელმძღვანელობდნენ მაგ. პირველნი ქრისტიანები, ის, რაც მათ აღუღვებდა, ისე ცოცხლად ჩვენ ვეღარ აგვაღვლებს. ჩვენ არ მოვიწოდებთ იმათსავით დაეჯიკოთ კოლონიუმი და ეკისრის სასახლეები, ვითარცა ნაშთი ეშმაკეულისა. ეს ძველები, ეს ნანგრევები წარმართთა გონება-ხელობისა, ჩვენთვის უფრო ძვირფასია დღეს, ვიდრე ყველა მაშინდელი მსხვერპლი და წამებულთა კვნესა-გარღება; მათში ჩვენა ვხედავთ და ვიგნებთ ბევრად მეტსა და ძვირფასს, ვიდრე ჩვენს თანამედროვე წარმავალს სიკეთესა და ბოროტებაში.

საუკუნეთა მშვენიერება გარკვენილებისა და ძალიანობის სასახლეებს წმინდა სამარება ხდის და სათაყენოთ გვიქცევს! სინდისი დოვლიკისა ჩუმდება ათასწულთა საიდუმლოების წინაშე. მაშ თუ კი ასეა, სწორედ იმავე ზნობრივ გონების გამო, ნუ ვეცრუებით თვის თავსა. უმჯობესია სასტიკნი ვიყოთ, ვიდრე პირმოთენდ შემპრავანი.

უცნაურმა პროცესმა ცხოვრების მშვენიერებად გარდაქმნისამ არ იცის ცოდველისა და უცოდველის გარჩევა. ყოველთვის დგება ისეთი დრო და ეპოქა; როდესაც ღვაწლი სახელოვანთა ვეღარ აღვიძებს ზნობრივ გონებას შთაშვებში. ადრე თუ გვიან აღამიანებე იმათაც ისეთი ცნობის-მოყვარეობით ეპყრობიან, როგორადაც არქეოლოგოსები რამე ნაშთსა. სამაგიეროდ მათი მხატვრობა; მათ მიერ გამოქანდაკებული ბრინჯაო და მარმარილო, მათ შესახებ შეთხზული ტაგებში მგონათა, უხარწვრილ რჩება სამარადისოდ. მთესველნი „ეკითხათა საქმეთა“, მოღვაწენი სიყვარულისა და მოვალეობისა სამუდამოდ, უკვლოდ ქრებიან, თუ კი მათ სახელის გარშემო არ იფეთქა ლეგენდის შარავანდედა. მაგრამ იმავე დროს ბოროტ-მოქმედთა სახელიც არ იკარგება, როგორც წმინდანების, თუ კი მათ დანაშაულთ ხელოვნების სამოსელი შეიმოსეს.

ხომ ხედავთ: ტაძრები და კერპები თვით ღმერთებზედაც უკვდავია. ოლიმპიელები დაიხოცენ; ათას წულთა წინად უკანასკნლად შეისვარა თერთ მტრედების სისხლით ვენეროსა და ამპოლიონის ტრაპეზი, მაგრამ მათ ქანდა-

კებათ დღესაც კიდევ ჩურჩულთ ლოცვას ძღენის მითროლოვარე ბაგე ადამიანთა. თაყვანისმცემელთა თითოეულს თაობაში მათი მშვენიერება ხელახლად იბადება. კარგად იცით, რომ იეგოვა არასოდეს აღარ გადმოაგზავნის ქვეყნად თავის წინასწარმეტყველებას, მაგრამ ცეცხლებრივი ნაქეთიერება დაბადების წინასწარმეტყველებათა და ტუბილ-სანეტარო ვნებით აღვსილი ქებათა-ქება არასოდეს არ გაქრება, ეგენი დაიხსნიან სამარადისო წიგნს გახრწნისაგან. მშვენიერება რელიგიისა თვით რელიგიაზე მეტ ხანსა ცოცხლებს. შემოქმედებითი სიტყვა თვით ღმერთზე უფრო უტყველბა:.. და თუ ოდესმე—როდესაც ადამიანები ქრისტეს მოძღვრებას დაივიწყებენ—ქრისტიანობის ლეგენდა დარჩება მხოლოდ, ეგ იმიტომ, რომ ეს ლეგენდა მშვენიერია.

ქეშმარიტად სამარადისოა მხოლოდ მხატვრული მხარე ოდესღაც ყოფილის სიცოცხლისა. სამარადისოა მხოლოდ ის საქმე და ნაწარმოები, რომელთაც შეისხეულეს საუკუნეთა მშვენიერება «ყოველივე მტერად იქცა»: დიადი ცივილიზაციები, ძლევათა და დამხობათა ეპოქანი, ასურეთისა და ბაბილონის ძლიერი სამეფონი ზღაპრულ-უძველესი კულტურა აღმოსავლეთისა და თვით მახლობელი ჩვენი წარსული. მხოლოდ ისევ ისე მღვდელ-მოქმედებენ ერთ დროს სარგონის სასახლეთა შემმაკობელ ბარელიეფებზე ფრთოსანი ფერები, ქურუმები და მთავრები გარშემორტყმული თავის მონათა-მიერ; ისევ ისე ილიმებთან ხელში აბრეშუმის ქალაღლითა ლაო-ცე და კონფუცის თვისტომნი, მორათულნი ნარანარ და სალუქ, ძვირფას სამოსელთა; ჯერ აქამომდე მემფისის ტაძართა ნანგრევებში მთელი რიგი ღმერთთა და წმინდა. ცხოველთა გაპწკარულა, მათ მოსდევენ გმირები და მხედრები უფლებათა ნიშნებით აღჭურვილნი, მიწათ-მოქმედნი, და ხელოსანნი, ქალები და ბავშვები, რომელთაც თავით შესაწირავი ძღვენი უპყრიათ; და ჯერ კიდევ საშუალო საუკუნეების ფოლიანტთა კაბადონებზე, რომელიც აღვსილია მაშინდელ აღქმიკთა და სქოლასტიკთა დრო-გარდასრულ სიბრძნითა, ისევ ისე ახალია და სურნელოვანი, როგორც დაუქნობელი ყვავილები საფლაოზე, ამ წიგნების სათაურები, გოტიური ასო-

მთავრულები და ნართაულები მოციქულთა ღრინდთა გამომსახველნი, უცნაურ მხეცთა და უჩვეულო მცენარეთა გამომხატვანი.

„ყოველივე მტერად იქცა“. მხოლოდ ძველნი ხელოვნებისა დარჩენ. და იმათ გამო განაგრობოს კიდევ არსებობას გარდასრული, მხოლოდ რამდენადაც მეტია და ფართო უფსკრული დრო-ვამისა ჩვენსა და წარსულს შორის, იმდენად ნათელია ეს სიმაართე. ჩვენ არა ვიცით რა უხსოვარ დროს ბარბაროსთა წოდებისა გარდმოცემაც კი არ არსებობს. თვით ლეგენდებიც კი გამოხუნდა. დაკულია მხოლოდ მათი ტლანქი თიხის ქურჭლები, რომელთაც ხვეული ჩუქურთმა აქვთ შემოვლენული და ფოთლოთა სახე ამოკრილი; დაკულია მათი უცნაური პაწია კერპები ქვისა და ბრინჯაოსაგან გაკეთებული და მათი ღიღის გულ-მოღვინებით გაწმენდილი და გათლილი კაცის იარაღები; დაკულია ის ქმნილებანი, რომლებზედაც აღბეჭდილია პირველი კვალი ადამიანის წარმოდგენისა, ფიქრისა მშვენიერებაზე. შორეულ მიცვალებულთ თან წარიღეს მათი, ჩვენთვის უცხო გამოცანა არსებობისა, მაგრამ საფლავის სიღრმეში კი დაგვიტოვეს ჩაყვითლებული ძელები ოქროს ბეჭდებით და ყელ-სამბურებით მორთული. თვით სიკვდილმა დაგვიცვა ისინი განადგურებისაგან,

ძველი მივიწყებული ძელები მტვრით აღმოვსილ საფლავებში ერთვულად სდარაჯობენ თავიანთ საუნჯესა,—განა ესნიმბოლო არ არის ყველა ხალხთა ბედის წერისა?

შალვა დადიანი

ს უ მ ბ უ ლ ი

არცა სოლომონ ყოველსა მას დიდებასა შეიმოსა, ვითარცა ერთი მათგანი.
ათე 6, 29.

I

ცას ბნელი ფარავს.. ამოდის მთვარე, მუდამ მქუწუნვარე, ვით ავადმყოფი ჰკრთება, კანკალეხს. მას თან მოსდევს პირის ფარეში უცხო ვარსკვლავი... იმას მეორე, და ვარსკვლავთკრება, ხომალად ნთებული, მის გარეშეშეო უე-

ლის ფერხულსა. განათდა არე, საღდაც ბუჩქის ძირს გრძნობისა მეფემ ჩაიკვითინა, უენო სატრფოს დაკენის სუმბულს, თავზედ ევლება, როგორც ფარვანა. ის სდგას მდუმარედ, შების ცრემლი სდის, ვერ დაუფარავს ცხოველი გრძნობა სიყვარულისა; ბედნიერია და გრძნობს კიდევ მას. წყაროს ამშვენებს. არა ერთხელ და ორჯერ სმენია მისგან სუმბულს: „მადლობელი ვარ! ჩემო სუმბულო, რომ ჩემს ახლოს გაქვს ბინა. როცა შენ გიმზერ—ბედნიერებით ზეკას ვსწვდებიო“.— „ნეტა რა მოსწონს ჩემი“ ჰკითხავდა ხოლმე თავის თავს სუმბული, მაგრამ პასუხს რომ ვერ მიიღებდა, გადმოხეობდა და ისევ დაიწყებდა ცეცქობას. ნამი რომ პირს დახანდა და მის ტანზე ნამის წვეთები მძივებდა აესხმოდენ, სუმბული მაშინ თავის თავს უჭკრეტდა და თუმცა ამაყი არ იყო, მაგრამ არ შეელო მის შვენების მნახველს არ გალიმებოდა. რამდენი ხანია სატრფოს ელოდა, საღდაც წასულიყო უცხო ქვეყნისკენ და იგვიანებდა, ლოდინში გული ელოდა... მაგრამ მოვიდა, აი მოესმა მისი ხმა კიდევ, თრთის და ცახცახებს; ბედნიერია სუმბული, ნამი პირსა ხანს, ნიაყი ჰკოცნის, გულში იხუტებს; იადონი ზედ დაჰკითვინებს და სული რომ მის წიაღში დალიოს—არ ენაღვლებას... მკრთალი მთვარე-კი მათ სდარაჯობს და მგონი ისე ეცელება ფერი, რომ მათი ბედნიერება ეხარბება კიდევ...
 II

მაგრამ ეამი მიჰქროდა.

როგორც სიზმარი, დიახ წარმტაცი და მშვენიერი, გაჰქრა ზაფხული. შემოდგომაა. ხენი საშინლად სტირიან... ძრწიან და შფოთვენ. „იმათ თუ ასე დაემართათ, რა კარგი დამეყრებათ,—ფიქრობს სუმბული. და, აი, რომ მართლაც უღალატა, სატრფომ სუმბული სიცივეს მიუგდო და თითონ თბილი ქვეყნისკენ გაუღდა გზას; ის მშვენიერი ტანისამოსი, რომელსაც თვით სოლომონისაც ვერ შეედრებოდა, გაიცრია. საღდა ნიაყი, ნაზი ზეფირი გუშინ რომ ნანას უმღერდა? ახლა ქარიშხალი, ქმუნეთი მტირალი, თავს დაპირიალებს, დასამარებას თითქო უქადებს; მგზნებარე გული უკვე გაცივდა... ჩამოივლისო მალე სიკვდი-

ლი“,—უტრჩულებს ხმა იღუმალი. არ იცის სუმბულმა, რაა სიკვდილი, მაგრამ წინად ჰგრძნობს, რომ კარგი არ იქნება. ცახცახით ღმერთს ვედრებს, გულწაბრობილი ლოცულობს და ის ლოცვა მყის ოცნების ფრთებით ცისკენ მიილტვის. „ნუ გეშინია, ნუ, ჩემო სიკოცხლევ! უნარჩულებს ანკარა წყარო. ღმერთი მოწყალეა, მალე ისევ გამობრუნდები, მალე მოგივა დრო და ეამი შვენებისო, ერთ ზაფხულში კინაღამ დაეშრი და სასოწარკვეთილი დაესტროდი ჩემს უბედურებას, მაგრამ შევებრალე შემოქმედს. წვიმა ჰოვიდა და მეც გადავარჩი“.

— ოხ! რა კარგი ხარ წყაროვ ანკარავ, რომ უბედურიც ასე გიყვარავარ.

— მაშ კიდევ გაზაფხულდება?

— ჰაი, ჰაი რომ...

— მაშ როდემდი უნდა ველოდებოდე?..

— იყუჩე, ჩემო პატარავ, იძინე და ისე

გაივიღის დრო, რომ ვერ გაიგებ...

უჯერებს სუმბული და სძინავს... სძინავს გრძნეული ძილით, ტკბილსა და მომზობლავ სიზმრებსა ჰხედავს, ხან-კი მწარედ ქვითინებს, ალბად ცუდი რამ თუ ეზმანება. უკვ ორჯერ გაზაფხულდა, მაგრამ მას კიდევ სძინავს: განთიადისა და მწუხრისა მგოსანი თავს დაჰკვირვინებს და ცა“ შეჰკვიცნის „ნეტავი, როდის გაიღვიძებსო?!“

ტ. ტაბიძე

მწარედ ვიყინი

ტყეში გავიქვარ, ველს დავემოყვრე, ფოთოლი შრილისა შევეუწყე სმენა: გული გაუეუწყე მდღლოს მიბინსა, ნაკადულისა ვისწავლე ენა.

* * *

მთვარეს ვემონე... ვარსკვლავებს ვემძე, მთამ მცენებლ მომცა სიგულზვიადე, იამ სინაზე შემომთავაზა, ცის თაღმა მომცა თვის სილიადე.

* * *

ვარდმა სიტურფის ტრფომა მასწავლა, ბუღბულმა კენსა გულს შთამისახა; კაცთ შემეცნების კიდევ მდგომი ვიცინი მწარედ: ხა! ხა! ხა! ხა! ხა! ხა!

კიკნა-ფშაველა

კებათ დღესაც კიდევ ჩურჩულით ლოცვასა ძღვნის მითრთოლვარე ბავე ადამიანთა. თაყვანის-მცემელთა თითოეულს თაობაში მათი მშვენიერება ხელ-ახლად იხადება. კარვად იცით, რომ იეგოვა არასოდეს აღარ გადმოაგზავნის ქვეყნად თავის წინასწარმეტყველებას, მაგრამ ცეცხლებრივი ნაქეთიერება დაბადების წინასწარმეტყველებათა და ტვილ-სანეტარო ვნებით აღვისილი ქებათა-ქება არასოდეს არ ვაქრება, ეგენი დაიხსნიან სამარადისო წოგნს ვახრწნისაგან. მშვენიერება რელიგიისა თვით რელიგიაზე მეტ ხანსა ცოცხლებს. შემოქმედებითი სიტყვა თვით ღმერთზე უფრო უტყველია... და თუ იღვსემ—როდესაც ადამიანები ქრისტეს მოძღვრებას დაივიწყებენ—ქრისტიანობის ლეგენდა დარჩება მხოლოდ, ეგ იმიტომ, რომ ეს ლეგენდა მშვენიერია.

ქეშმარიტად სამარადისოა მხოლოდ მხატვრული მხარე ოდესღაც ყოფილის სიცოცხლისა. სამარადისოა მხოლოდ ის საქმე და ნაწარმოები, რომელთაც შეისხველეს საუკუნეთა მშვენიერება «ყოველივე მტერად იქცა»: დაიღი ცივილიზაციები, ძღვეათა და დამზობათა ეპოქანი, ასურეთისა და ბაბილონის ძლიერი სამეფონი ზღაპრულ-უძველესი კულტურა აღმოსავლეთისა და თვით მახლობელი ჩვენი წარსული. მხოლოდ ისევ ისე მღვდელ-მოქმედებენ ერთ დროს სარგონის სასახლეთა შემამკობელ ბარელიეფებზე ფრთოსანი ფერიები, ქურუმები და მთავრები გარშემორტყმული თავის მონათა-მიერ; ისევ ისე იღიმებიან ხელში აბრეშუმის ქალაღლითა ლაო-ცე და კონფუციის თვისტომნი, მორთულნი ნარნარ და სალუქ, ძვირფას სამოსელითა; ჯერ აქამოდღე მეფისის ტაძართა ნანგრევებში მთელი რიგი ღმერთთა და წმინდა. ცხოველთა გააწკარულა, მათ მოსდევენ გმირები და მხედრები უფლებათა ნიშნებით აღჭურვილნი, მიწათ-მოქმედნი, და ხელოსანი, ქალები და ბავშვები, რომელთაც თავით შესაწირავი ძღვენი უპყრიათ; და ჯერ კიდევ საშუალო საუკუნეების ფოლიანტთა კაბადანებზე, რომელიც აღვისილია მაშინდელ ალქიმიათა და სქოლასტიკთა დრო-გარდასრულ სიბრძნითა, ისევ ისე ახალია და სურნელოვანი, როგორც დაუქნაბელი ყვავილები საფლავზე, ამ წიგნების სათაურები, გოტიური ასო-

მთავრულები და ნართაულები მოციქულთა ზრინდთა გამომსახველნი, უცნაურ მხეცთა და უჩვეულო მცენარეთა გამომხატვანი.

«ყოველივე მტერად იქცა». მხოლოდ ძველნი ხელოვნებისა დარჩენ. და იმთა გამო განაგრძობს კიდევ არსებობას გარდასრული, მხოლოდ რამდენადაც მეტია და ფართო უფსკრული დრო-ჟამისა ჩვენსა და წარსულს შორის, იმდენად ნათელია ეს სიმართლე. ჩვენ არა ვიცით რა უხსოვარ დროს ბარბაროსთა წოდებისა გარდმოცემაჲ კი არ არსებობს. თვით ლეგენდებიც კი გამოხუნდა. დაკულია მხოლოდ მათი ტლანკი თიხის ქუჩრულები, რომელთაც ხვეული ჩუქურთმა აქვთ შემოვლებული და ფოთოლთა სახე ამოჭრილი; დაკულია მათი უცნაური პაწია კერპები ქვისა და ბრინჯაოსაგან გაკეთებული და მათი დიდის გულ-მოღვიგებით გაწმინდილი და გათლილი კაცის იარაღები; დაკულია ის ქმნილებანი, რომლებზედაც აღბეჭდილია პირველი კვალი ადამიანის წარმოდგენისა, ფიქრისა მშვენიერებაზე. შორეულ მიკავლბულთ თან წარიღეს მათი, ჩვენთვის უცხო გამოცანა არსებობისა, მაგრამ საფლავის სიღრმეში კი დავგიტრავეს ჩაყვითლებული ძვლები ოქროს ბეჭდებით და ყელ-სამბურებით მორთული. თვით სიკვდილმა დავგიცვა ისინი განადგურებისაგან;

ძველი მივიწყებული ძვლები მტვრით აღმოვიკილ საფლავებში ერთგულად სდარაჯობენ თავიანთ საუნჯესა, — განა ესისმობოლო არ არის ყველა ხალხთა ბედის წყრისა?

შალვა დადიანი

ს უ მ ბ უ ლ ი

არცა სოლომონ ყოველსა მას დიდებასა შეიმოსა, ვითარცა ერთი მათგანი.

მათ 6, 29.

I

ცას ბნელი ფარავს.. ამოდის მთავარე, მუდამ მქუტუნვარე, ვით ავადმყოფი ჰკრთება, კანკალეზს. მას თან მოსდევს პირის ფარეში უცხო ვარსკვლავი... იმას მეორე, და ვარსკვლავთკრება, ხომალად ნთებული, მის გარეშეშეო უე-

ლის ფერხულსა. განათდა არე. საღაღაც ბუჩქის ძირს გრძნობისა მეფემ ჩაიჭივინა, უნო სატრფოს დაკენის სუმბულს, თავზედ ევლება, როგორც ფარვანა. ის სღგას მღუმარედ, შებვის ცრემლი სდის, ვერ დაუფარავს ცხოველი გრძნობა სიყვარულისა; ბედნიერია და გრძნობს კიდევ მას. წყაროს ამშვენებს. არა ერთხელ და ორჯერ სმენია მისგან სუმბულს: „მადლობელი ვარ! ჩემო სუმბულო, რომ ჩემს ახლოს გაქვს ბინა. როცა შენ გიმზერ— ბედნიერებით ზეცას ეწვევდები“.— „ნეტა რა მოსწონს ჩემი“ ჰკითხავდა ხოლმე თავის თავს სუმბულს, მაგრამ პასუხს რომ ვერ მიიღებდა, გაიღიმებოდა და ისევ დაიწყებდა ცეკვობას. ნამი რომ პირს დაბანდა და მის ტანზე ნამის წვეთები მივივებდა აესხმოდენ, სუმბული მაშინ თავის თავს უჭერტელდა და თუმცა ამაყი არ იყო, მაგრამ არ შეეძლო მის შვენების მნახველს არ გაღიმებოდა. რამდენი ხანია სატრფოს ელოდა, საღაღაც წასულიყო უცხო ქვეყნისკენ და იგივანებდა, ლოდინში გული ელოდა... მაგრამ მოვიდა, აი მოესმა მისი ხმა კიდევ, თრთის და ცახცახებს, ბედნიერია სუმბული, ნამი პირს ბანს, ნიავე დაჰკოცნის, გულში იხუტებს, იაღინი ზედ დაჰკითვინებს და სული რომ მის წიაღში დალიოს— არ ენადღვლება... მკრთალი მთვარე-კი მათ სდარაჯობს და მგონი ისე ეცვლება ფერი, რომ მათი ბედნიერება ეხარბება კიდევ...
II

მაგრამ ყამი მიჰქროდა.

როგორც სიზმარი, დიახ წარბეცა და მშვენიერი, ვაჰქრა ზაფხული. შემოდგომაა. ხენი საშინლად სტირიან... ძრწიან და შფოთვენ. „იმათ თუ ასე დაემართათ, რა კარგი დამეყრებო, — ფიქრობს სუმბული. და, აი, რომ მართლაც უღალატა, სატრფომ სუმბული სიცივეს მიუვლო და თითონ თბილი ქვეყნისკენ გაუღდა გზას; ის მშვენიერი ტანისამოსი, რომელსაც თვით სოლომონისაც ვერ შეედრებოდა, გაიცრია. საღაღაც ნიავე, ნაზი ზეფირი გულში რომ ნანას უმღერდა? ახლა ქარიშხალი, მუნევიტ მტირალი, თავს დაპლრიალებს, დასარებას თითქო უქადებს, მგზნებარე გული მარებს თითქო უქადებს... „ჩამოვიღოსო მალე სიკვდი-

ლი“, — უჭურჩულებს ხმა იღუმალი. არ იცის სუმბულმა, რაა სიკვდილი, მაგრამ წინად ჰგრძნობს, რომ კარგი არ იქნება. ცახცახით დმეროს ვედრებს, გულწათბრობილი ლოცულობს და ის ლოცვა მყის ოცნების ფრთებით ცისკენ მიიღტვის. „ნუ გეშინია, ნუ, ჩემო სიცივეს! უჭურჩულებს ანკარა წყარო. დმერთი მოწყალეა, მალე ისევ გამობრუნდები, მალე მოგვია დრო და ყამი შვენებისო, ერთ ზაფხულში კინაღამ დაგური და სასოწარკვეთილი დაესტიროდი ჩემს უბედურებას, მაგრამ შეევებრაღე შემოქმედს. წვიმა ჰვიდა და მეც გადავარჩი“.

— რა! რა კარგი ხარ წყაროვ ანკარავ, რომ უბედურიც ასე გიყვარვარ.

— მაშ კიდევ გაზაფხულდება?

— ჰაი, ჰაი რომ...

— მაშ როდემდი უნდა ველოდებოდე?..

— იყუბე, ჩემო პატარავ, იძინე და ისე გაიგლის დრო, რომ ვერ გაიგვს...
უჯერებს სუმბული და სძინავს... სძინავს გრძნული ძილით, ტკბილსა და მომხიბლავ სიზმრებსა ჰხედავს, ხან-კი მწარედ ქვითინებს, ალბად ცული რამ თუ ეზმანება. უკვ ორჯერ გაზაფხულდა, მაგრამ მას კიდევ სძინავს: განთიადისსა და მწუხრისსა მგოსანი თავს დაჰკითვინებს და ცას შეჰკვენის „ნეტავი, როდის გაიღვივებო?!“

ტ. ტაბიძე

მწარედ ვიყინი

ტყეში გავიქერ, ველს დავემოყვრე, ფოთოლთ შრიალსა შევუწყე სმენა: გული გავუწყე მდელოს ბობინსა, ნაკადულისა ვისწავლე ენა.

* * *

მთვარეს ვემონე... ვარსკვლავებს ვემძე, მთამ მცნებად მომათა სიკულუზივად, იამ სინაზე შემომთავაზა, ცის თალმა მომცა თვის სიღიაღე.

* * *

ვარდმა სიტურფის ტრფობა მასწავლა, ბულბულმა კენესა გულს შთამისხავა; კაცთ შემეცნების კიდებე მდგომი ეცივი მწარედ: ხა! ხა! ხა! ხა! ხა! ხა! ხა! ხა!

კიკნა-ფშაველა

რეაქცია

ოთხ მოქმედებიანი

სტენება აკაკისა

(დასასრული, იხილეთ „თ. და ცხ“ № 22, 23 და 24.)

მოკვამლება მიმოსხ

I

ნინო სარკის წინ ირთვება, **ელენე** მაგიდას უხსნის და წიგნს ვითხოვდას.

ნინო პრიროსკა მიხდება?

ელენე (თავს ადებს) კი არ გიხდება, გშეგნის!

ნინო ნუ! გშეგნის! (დადანებს) შაპოჩკა?

ელ. საუცხოოა!...

ნინო (კადვე დადანებს) ეს? ხარაშო სიდიტ პლატიე?

ელ. (უგმყოფივით) კარგათ, კარგათ!

ნინო (ცოტა სიჩუმის შემდეგ) ბაშმაკები როგორ მოგწონს? (გამაჰყურს ფეხს)

ელ. უპ! შენ და შენი კოპწოობას!.. ჩიხედე სარკეში და მორჩი! ნუ მიშლი.

ნინო სკაჟიტე პოკოლუსტა! გიშლი!.. დიდ რამეს ჰკითხულობ!

ელ. (დაცხიათ) სანისს!... ლეონიდ ანდრეევს.

ნინო პოკოლუსტა, პოკოლუსტა! ჩუჟოი აგაროდ ნებროსაი კანია. რაღაც ქართულ სისულელესს ჰკითხულობ! კაც ტებე ნე ნადელო!.. ვეფ. კის...ტკაოსანი.

ელ. შენ რას დაქებ, მერას ვკითხულობ? მე ხომ შენ არას გიშლი? რაც გინდა ის იკითხე!..

ნინო ვა ვსიაკომ სლოზნე სისულელეს არ ვკითხულობ.

ელ. რატომ შენ საქმოს არ ეტყევი მაგას?

ნინო ეჩნის? (იგანის) ისიც შენსავით გატაცებულა!

ელ. მაშ რათ ეუბნები, რომ სასწაულებელში გიშლიდენ ქართულს და ახლა შენ მასწაულებო?

ნინო ჩტომ უვადით ეჩნისუ!.. დედამ მირჩია, ჯერ სანამდე ნევესტა ხარ; ყოლიფერში დაეთანხმე შენ ეჩნისო და მერე ჯვარს რომ დიწყერ, რაც გინდა ქენო!.. გუშინ ეჩნისმა ერთი პატარა ლექსი ვაღმომცა და მე კიდევ დავისწაუღე „სიქვარულო ნინო სრულო“...

ელ. სიქვარულო და არა „სიქვარულო.“

ნინო სიქვარულო, ნიჟო სრულო წამ-ტკიბილო და ხანგრძლივ მცარე ჯერ ავეანო სიხარულის მერე კუბო და სამარე!

ელ. გესმის რასაც კითხულობ?

ნინო ამიხსნა გიგეშამ, მარამ ადნაეო ესო-ოტაკი ნე პონიმიუ: სამარეს რა უნდა აქ? ვედ ეტო გუბერნია ვროსიო?

ელ. (იგანის) სამარე ქართულით საფლავია.

ნინო (გაბეკვით) სიქვარული და საფლავი ტოლი დელო? (აზრანებს სარკის წინ და მღერის)

„პატილი! ნე გლიადი!

სკროისა სგლაზ ტი მაიხ!

ვოტ ეტო პონიმიუ!..

ელ. კარგი, კარგი!.. მაგრამ ცოტა ხანს თავი დამანებე, გენაცვა, ნინო!

ნინო რა? ნინო? ეტალო ტოლოკო ნე დასტავლო!.. ნინო? მე ნინა მქვია და ნინა დამიხებ? ნინო? თითქო „მიჩო“, კაც ბუღტო ია სრენიალო როდა! რას იტყვიან სხვები რომ გაიგონებენ?!

ელ. ვინ სხვები?

ნინო ვისში კრუეში, სსსაცილოდ ამიგ-დებენ.

ელ. უკარავად! ნინა! ნინა! ნინა!..

ნინო (სივლით მიჟარდას და კოცნის) ნე პრავდალი ბლაღოზვუნენე? დედამ თუ მიკითხოს წავიდათქო! პრაშჩაი (მადის)

ელ. რა ყოლიფრათ კარგია, რომ გადაგვარებული არ იყოს! (სიჩუმე) ვილაც უცხოს შესჩივლა თურმე: „ვეწუხვარ, რომ ქართველათა ვარ დაბადებულიო“. და იმანაც, რომ მოშორდა, დასკინს! (აფოქრდება) მაგრამ ვანა მარტო ნინოა მაგისთანა, რომ რცხვენოდეთ ქართველობის? სულ ასე არ არიან სხვებიც? დღეს ქართველობა მთი აზრით მეტი ბარგია! ამის მაგალითს კაცები ვეაძლევენ!.. მაგრამ ჩემი ალექსანდრე კი სულ სხვაა!.. „ის ქართველი, რომელიც პირველ ყოვლისა ქართველი არ არის, ადამიანად არა მწამს, რაც უნდა იყოსო!..“ დღეს უნდა ჩამოვიდეს. (აფოქრდება) რასაკვირველია პირდაპირ აქ მოვა!

II

ისინავე და ნატო

ნატო (გარუბიანსვე იწყებს) -რა ამბავია შევი-

ლო? ხმა მაღალი ლაპარაკი მესმოდა! კიდევ წაიკიდეთ შენ და ნინო? ნუ აჯაერებ დედა-შვილობას!

ელ. არა დედა! ჩვენ ისე ვლაპარაკობდით.

ნატო ოპ, შვილო, გენაცვალოს დედა! მაგის მეტი ვინღა გვეყავს? დღეს თუ არა ხვალ საქმრო წაიყვანს და მოგვეშორდება.

ელ. მე რას ვუშლი მერე?

ნატო ჯერ იყო და მის ტოლებს ყველას ეჯაერებოდა ჩვენზე ლამაზი რად არისო? და ახლა ხომ სუყველა გაჯაერებულია, ხომ ამისთანა საქმრო გამოაცალა ყველას ბელიდან, იმას კი ენაცვალოს დედა! სად არის?

ელ. წავიდა ლუტენისას სათამაშოდ.

ნატო მისი ქენიხი იქ იქნება უთუოდ!.. შენ რაღას უტყვი შვილო? სადაც არის ხომ შენი ქენიხი უნდა ჩამოვიდეს! ენაზე ბეყანი დღესთვის მოვლის წადი, შვილო, მოირთე და მოიკაშმე.

ელ. ესეც არა მიჭირს რა!.. იცი დედა ის რა აზრისა? აღამაინ მეგობართან ისე უნდა იყოს, როგორც თავის თავთანაო.

ნატო უი, რას ამბობ შვილო? კაცი როცა მარტოა თავის-თავთან, ხშირად ტიტეელიც რჩება!..

ელ. ჰო და როცა მეგობართან ხარ, განა მარტო არ ხარ?

ნატო უი! რას ამბობ შვილო? იმას ხომ მამაც თან მოყვება და თუ არ მისთვის, მამამისის გულისთვის მაინც გამოიკვლია კაბა. მოირთე! წადი შვილო! წადი შვილო, ნულარ აგვიანებ.

ელ. თქვენი ნება! (შეიძახა)

ნატო მადლობა შენთვის ღმერთო, ქვრივობლობის მფარველი ხარ! ორი ქალის მეტი არა გამაჩნია რა და ორივენი ასე კეთილათ დავაზნაიფე. ყველას თვალი რჩება გიგოზე და ხელში კი ნინოს მეტმა ვერაფერ ჩაიგდო. არც გასაკვირველია! ნინო მისის მშვენიერებით ვის არ მოაწონებს თავს? მე უფრო, ულენეს საქმე მაკვირვებს; არც ისე ლამაზია, ელწველიც დაშირცა და მაინც კიდევ რა საქმრო შეხვდა კულრაქსა... ბეღია, ბეღი! ვინ იფიქრებდა...

III

ისინავე და ბეჟან (შემოვა, უფრო უგადებს)

ბეჟან მე! და მოფიქრებით კი შენ მომაფიქრებები, ტყეილი კი არ არის ნათქვამი: „ნუ

დააგდებ ძველსა გზასა ნურცა ძველსა მეგობარსაო“. შენი დიძობა მე ჩაუდევ გულში. იმდენი ვეჩიხინე, რომ გავაბედინე ცოლის შერთვა! თვარა ძალიან შორს ეჭირა.

ნატო ისე შენ იხარე, როგორც ჩემი ქვრივობა შენ დატყბე!

ბეჟ. მე სულ სხვა მქონდა გუნებაში: მე ნინოზე ვფიქრობდი და ის კი მეორემ გაიტაცა.

ნატო ჰმ, მეც ძალიან გამოვიკირდა!.. მაგრამ მადლობა დმერთს! ნინომაც საუცხოვო ვინმე ჩაიგდო ხელში, გიგო ბეგლარძემ! პირველ საყენიხთ ითვლება ჩვენში.

ბეჟ. იცი ეგ ენინობა ვინ გააბედინა გიგოს? ალექსანდრე და ის თურმე ერთად ყოფილან სსსწავლებელში და დიდი მეგობრები არიან ერთმანეთის!.. გამოვლის, რომ ესეც ჩემი ბრალია. პირველი გზა მე გავკვლი!.. აბა ნუ იტყვი რომ „ნუ დააგდებ ძველსა გზასა ნურცა ძველსა მეგობარსაო...“ (მოაჩიხებს სკამს)

ნატო. (კაფების გრუხით) შენ კი იხარე, რომ ხუმრობას არ იშლი!

ბეჟ. რაიო? ხუმრობას? ჰაი ქალბატონო! რატომ მაშინ არ მეუბნებოდო მამას, მხრებზე ეპოლტებო, გვერდზე ხმალი რომ მქვიდა და ულვაშებს ვიგრებდი? პოლკის კამანდირი შენი გულისთვის არ გადამეკიდა? პენცია შენ დამაკრავიე!..

ნატო. (მანჭვით) ოცდაათი წლის ზღაპარს იგონებ...

ბეჟ. ზღაპარსო? ჰმ, თქვენა ხართ ქალები მანგრე: ჰალარა რომ გამოერევა კაცსა, ვინდ ტარიელიც იყოს, გულიდან ამოირეცხავთ, თვარა ჩვენ კაცები არა!.. სიბერემ აღზათ შენც დაგანია კვალი, მაგრამ ჩემ თვალში რაც მაშინ იყავი, ისევ ისა ხარ ახლაც.

ნატო (მოაჩიხებს) ვითომ?!..

ბეჟ. ცოლი აღარ ვეძიე და შვილი! და მოყვრობაც მიტომ მოვიწოდებო გულით, რომ ახლოს ვყოფილიყავ. (ხატო ხელს აძლევს და აიგებს) ჩემი შეძლება ხომ ჩემს ძმის წულზე უნდა გადასულიყო? ამ თავითვე მაგათ დავეტოვებ და შვილები იქნებიან ჩემი!.. ჩემი ძმაც ძალიან გახარებულია... აღარ ეგონა, თუ მოესწრობოდა შვილის ქორწილს.

ნატო შენ გაიხარე მე ელოს ბედნიერება მიხაროდეს!..

ბეთ. ძალიან ჩავარდნა გულში. ასე ამბობს მე იმისთანა ქალების არა მწამს რა, ყოლიფერი რომ იციან, მაგრამ თავისი ქვეყნის კი არა გაეცილებთ რაო!.. ელენე კარგათ არის გამოზრდილი და ძველ დღეებს მოგვაგონებსო! ოჯახში სწორედ მაგისთანა ქალი უნდაო!..

ნატო საცოდავი ჩემი ქმარი რომ გადაიკვალა, ეგ უპატრონო დამირჩა, მეოთხე კლასიდან გამოვიყვანე და რაც კი შემეძლო შინაურულად ვწრთენდი!.. რა გაეწყობა!.. დღევანდელ დროს ვეგბ არ ეკადრებოდეს... მისთანა ვერ აყოს, მაგრამ შინაურობაში... ქართველ ქალად არა უჭირს რა.

ბეთ. ჰო და მერე ეგ ხუმრობაა?! შენი გაზდილი ცული რად იქნებოდა? არ ვამტყნებ ალექსანდრეს, რომ მაგისთანა ქალი შეიყვარა. (სეფზე კოცნის)

ნატო (იციანის) რაღა დროს კომპლიმენტი ბებრის!..

ბეთ. ვინ არის ბებერი? მე თუ შენ? (აღტაცებით) „ბებერი ხარის რქაც კი ჰხნავსო.“ ეგ სხვებს უთხარით და ჩემს თვაღში ისევ ყმაწვილი ხარ! (კოცნის სეფზე). ახალგაზდა ხარ! (კოცნის მუთრე სეფზე. ხინო შემოიდას და უუურებს)

ხინო ტრულია-ლია... (სეფლებს)

ნატო მოხველი შვილო?!..

ბეთ. ენიაყნას ვახლავართ..

ნატო მაგრე რად მოწყენილხარ შვილო?

ხინო მოწყენილი კი არა გაჯავრებული ვარ: ჩემი ყენიხი დღეს იქ არ ყოფილა და არც აქ მოდის!..

ნატო ჯერ ადრეა შვილო! როგორ არ მოვა!..

ბეთ. (მოუბრუნდება) მამ აგრე იყოს!.. დღეიდან ღმერთმა ნუ მოშალოს ჩენნი მოყვრობა!

ნატო (სეფს გაუშუერს ჩუმათ) ხელზე მაკოცე! (ბეფხი კოცნის სეფზე და ნატო შუბლზე)

ბეთ. მეც ხომ მამა ვართ ჩემი მძისწულის? ახლა მახლობლები ვართ ერთმანეთის... ახლო ნათესავები!.. ხომ ენიაყნა?

ხინო ეტო ვაშე დელო! ვი ლოჩმე ზნაიტე!..

ნატო წადი შვილო! ჩვენთან... ბებრებთან მოგეწყნება... აბა ერთი შენებურათ ფორტოფიანზე დაუკარი!.. ჩვენც გავგართე და შენც თავი შეიქციე.. მანამდე ყენიხიც მოვა! (ხინო

გადის). ცოტა ხნის შემდეგ ფორტოფიანის ხმა მოისმას)

ბეთ. მგონია თვალი მოგვკრა?!..

ნატო არა უშავს რა!.. ცუდს ვერას იფიქრებდა! (იღამება) ჩუ, ყური დაუგდე ფორტოფიანოს!..

ბეთ. ისეც ცეცხლი მეცილება და რაღა ეგ მექვიერება?

ნატო. ნეტავი შენ, რომ არ იშლი ხუმრობას!

ბეთ. ჩვენ დროში სულ სხვა ხმები იყო ფორტოფიანოს! რაღაც კარგი კია, მაგრამ რომ არ ვიცი რას უკრავს?

ნატო სასიძღვრო ხმაა!.. მავს ელენე მღერის ხოლმე, როცა გუნებაზეა! მის საქმროსაც ძალიან მოსწონს. (ხმა ოახიდან) „ნეტავ მას, ვინც შენს ტკბილ ხმას“ და სხვანი

ბეთ. ვუ, ვუ! ქართული სიმღერები პირველად მესმის ფორტოფიანზე!.. ეს ელენეა რომ იმღერის?

ნატო. დიხ ელენე!

ბეთ. ყოჩაღ ქალო! ნეტავი მას მართლაც ვისაც მაგისთანა ხმა ესმის!.. ჭეშმარიტად ბედნიერია ჩემი მძისწული! ბრავო! ქალბატონო ბრავო!..

ნატო. იპ, რად გააწყვეტინე? (სეფზე დაგაგს სეფს)

ბეთ. არა, არა რას ქვიან გააწყვეტინე? შეეცხვეწები რომ კიდევ იმღეროს!..

(გიგო შემოიდას შეწუხებული)

IV

ისინივე და გიგო

გიგო სამწუხარო ამბავი! დიდი უბედურობა!.. ალექსანდრე მოუკლავო! გზაში დახვედრიან... (სახოჯადო აღმოფთება. ქალები წამოიჭრებიან შეშინებული)

ბეთ. იმე! იმე! რას ამბობ?!

გიგო დეგეშა მომივიდა სასმონის. აი რას იწერება, (იძლევა დეგეშას)

ბეთ. ვაი ჩემს მოხუცებულობას! ვაი უბედური მამა მისი! (სეფებს მიაფარებს მარჯე და თავს ჩაფარავს)

ნატო (შეკრთალი) ესეც ჩემი ბედი!.. შევილო ელენე!.. (უკუნე ენა ჩავარდნილი ღვას გაფითრებული)

ნინო კტო ბიშეტი?

გიგო სამსონი იწერება, გუშინ მოკლესო!..

ელ. გუშინ როგორ მოკლავდენ? დღეს მომივიდა დეპეშა მოვლივართო?!

V

ისენივე **ალექსანდრე** და **მახუშტი** შემოდიან

ელ. აი ავერ! (შავარდება ალექსანდრესთან.

ვევლა გატყუვლას)

ბეუ. აააა!

ნატო გენაცვა, გული რაზე გავვიხეთქეს!

გიგო კაკო აკი მოკლესო?!.

ალექსანდრე ვინ მოკლესო? რას ამბობ?

გიგო აი დეპეშა.. ალექსანდრე მოკლესო.

ვხ. ვინ აიგლო თავი? მაგისტანა ხუმრობა.

ალექ. (კითხულობს ტელეგრამას) ჰმ, გვარი დაიწყოებით. ალექსანდრე რომ მოკლეს... ბეგსიდაშილი!..

გიგო (აღტყუებით) მაშ შენ ცოცხალი ხარ? (შეხარდება და გადაეხვევა)

ჟველა მადლობა ღმერთს!.. მადლობა ღმერთს!..

ნატო გენაცვათ, ჩვენ კი გული გავვიხეთქეს! მობრძანდით! მობრძანდით კნაიზო ვახუშტი.. მოდი გაცოცხლებულაო შვილო!..

ალექ. ნათქვამია რაღა მკვდარი და რაღა შინ მოუსვლელო. უნდა მოგახსნოთ. რომ მე გადამიწყვიტეს ორი წლით გაგზავნა და მაშ უფლება აღარა მაქვს ჯვრის წერისა. და თუ მომიცდით?

ნატო ეგ ელოზება დამოკიდებული, როგორ არ მოგიცდის?

ელ. არა, მე აქარ მოვიცილი! (ვევლა შეუწხდება) არ მოვიცილი იმიტომ, რომ მეც მინდა თან გავყვე. ცოლქმრობის პირობა რომ დავსდევნი, მე იმ დღიდან ჩემი ქმრის ქირიც უნდა გავიზიარო და ლხინიც. თან გავყვები.

ალექ. ადრევე დარწმუნებული ვიყავ მაგაზე. (ხელზე ვიგნის)

ნინო (შიადის გიგოსთან) ზნაჩიტ ი ნაშა სეაღბა სკორო ბუღეთ!

გიგო სკორო მიაა დოროგაია! სკორო მიაა კრასავიცა!.. (ერთმანეთს ხელს აძლევენ)

ვხ. იმე! თქვენ რომ გადაწყვიტეთ, მე აღარა მკითხავთ? მე არა ვარ თანახმა მამაჩემი არ წამიწყდეს!

ალექ. როგორ თუ არა ხარ, მამაჩემო?!

ვხ. არა, მამაჩემი არ წამიწყდეს, თუ პირობა არ ამისრულებთ არ გაგიშვათ!.. ორი წელიწადი მალე გაირბენს და იქედან, რომ დაბრუნდებით, ქორაა ბიჭი ჩამომგვართ, რომ წვერები მომიწიოს ხოლმე.

ნატო (იგნის) კარგი პირობაა! ლეთით ვგეტ ასრულდება!

ბეუ. კი მაგრამ მე? მე ვინღა მომწევს წვერებს?

ნატო ვისაც მოუწევია!..

სურათი

ვხ. (წამოადგება, წინ მიხედვითაქვას) ვაი საბრალო მაკრინე, სადა ხარ ახლა, რომ ვერ ესწრები შვილის ბედნიერებას!.. (თავს აწვეს მალა) მაგრამ მარწამს-კი, რომ შენი სული მალე დიდან დავგზავნის ახლა.

ფარდა

ქუშება ნელ-ნელა,

პარიზი
1910

ხ ა რ ხ ა რ ი

ეგსმით ხარხარი სატანიური!

მომაკვდავის თავზე გაისმის გულშემზარავი განუწყვეტელი ხარხარი ცხოვრებისა! დაზნარ-ხარებს გადაგვარებულ აღმინის მოქმედებას, დაზნარხარებს ხალხის აღმებას! დასკინის ჩვენს სურვილს, ნატრას, სიყვარულს, სიცოცხლეს და სიყვდილსა!

ხარხარებს როს ხედავს პაწაწა მომაკვდავ ერსა, უფლებისათვის მებრძოლსა!

ხარხარებს როს უსმენს ჩვენს ინტელიგენტთა ყოყოჩურ ყვირილსა!.. იცინის, როს უყურებს კრებებს, საზოგადო საქმისთვის შეყრილსა!.. იცინის, როს ესმის დამანიჯებელი, მივიწყებული ენა ხალხისა!

ვერ იკავებს ხარხარსა, როს პოეტი აღ-

წერს სიმშვენეირეს, ბორატებას, სიყვარულსა, როს თვის სიმებს ააქლერებს აღფრთოვანებით! „ვისთვის?“ ისმის მის სიკლოში, „ვისთვის სტირით, ან ვისთვის ქმნით პოეზიას, მუსიკას, ხელოვნებას: ამით რა გინდათ?! მკვდარ ხალხს გააცოცხლებთ?!“

უკვდავებისა წამალი არ მოუგონია კაცობრიობას!.. ჩემში კი არის იგი, მხოლოდ ჩემში! მე მიკავია სული თვითარსებისა!..

ჩემის ხარხარით შემძლიან მოვსპო სიკოცხლე და მივანიკო იგიც! ჩემს ხარხარში არის სიკეთეცა და ბორატებაც!.. მე შემძლიან ან ხარხარი სიხარულში, უბედურებაში, დაღუპვის დროს, მონობაში, სიკვდილის პირს! ჩემს ხარხარშია ხსნაც!.. ეს გაუღვიძებს, აუღლებებს სულსა, ეს აუტოკებს მკერდსა, ეს გაუხელს თვალსა!.. ამაშია წამალი უკვდავებისა!..

ისარგებლეთ თუ გესმით!.. მე-კი კვლავ ვიხარხარებ, ვიხარხარებ დაუსრულებლივ!..

გიორგი ფიცხოველი

კიდევ პროინსიკულ წარმოდგენებზე

გასულ კვირის №-ში (იხ. „თეატ. და ცხოვრება“ 23) აღვნიშნე პროინსიკებში წარმოდგენების საკიროება, მივეთითე მკითხველ საზოგადოებას იმ ნაკლულევენებაზე, რომლებიც პროინსიკებში უჩემოდქვანელოდ დადგმულ წარმოდგენებს ახლავს. ახლა მინდა მივაქიკო მკითხველ საზოგადოებისა და დრამატული გამგეობათა, ყურადღება შემდეგ გარემოებას. ზამთრობით ჩვენს არტისტებს ასე თუ ისე, ჩვენში რომ იტყვიან, გაძალღებით ლუკმა პური აქვთ, გაზაფხულობათ ეს ბედით ჩაგრულნი, ნახევარჯერ „შიმშილიბუნ“. ამ სენს ბოლო მოეღება, თუ ოდნავ გავინძრევით, და პროინსიკებში წარმოდგენების საზაფხულო სეზონს მოვაწყობთ.

ხონი ევ პატარა პროინსიკია! ამ პატარა პროინსიკის ინტელიგენციამ თავისი ძალით მკვიდრი საძირკველი ჩაუყარა ხონში ზაფხულობით წარმოდგენების მმართველის საქმეს.

აგერ სამი წელია აქ სისტემატიურად იმართება წარმოდგენები. წარმოდგენებს ხელმძღვანელობს ჯამაგირით მოწვეული არტისტი. ორი წელი ხონში წარმოდგენებს ხელმძღვანელობდა არტისტი ბ-ნი ნიკო გვარამე, წელს ხონის ინტელიგენციის მოწვეული ჰყავს სამი მსახიობი: ქ-ნი ჯავახიშვილი, ბ-ნი ვლიკო შლიაკაშვილი და ნიკო გვარამე. სამს არტისტს პატარა ხონმა შემოსავალი გაუჩინა, და საზაფხულო შიმშილის თავი დააღწევიანა. ხონის მსგავსი პროინსიკები უზებადა გვაქვს, იქაც რომ მოეწყობოდეს ზაფხულობით წარმოდგენების მართვის საქმე, ჩვენს არტისტებს საქმე გაუჩნდებათ და შიმშილის თავს დაახწევენ—სურამში, ბორჯომში, ბახმაროში, ყვირილაში, (ქიათურაში არის), საჩხერეში, ოზურგეთში, ქობულეთში, ლანჩხუთში, სამტრედილაში, სენაკში, სოხუმში, ოჩამჩირეში ყველგან შესაძლოა მოეწყოს საზაფხულო სეზონები. შესაძლოა, მხოლოდ მონღოლმება საქირო ამ შესაძლებელის ხორც-მესასხამად. ზემოაღნიშნულ პროინსიკებში ადგილობრივმა ინტელიგენციამ თუ რომ ვერ შესძლო ხონის მსგავსად თავისი ძალით ზაფხულობით მუდმივი წარმოდგენების მართვა, იმ შემთხვევაში დრამატიულმა საზოგადოებამ უნდა იკოსროს საზოგადოებისა და მსახიობთა საკეთილდღეოდ პროინსიკებში საზაფხულო სეზონთა მოწყობა.

ილია ბახტაძე

ჩვენი მსახიობი

ტალღათა შორის

(გარკმელება იხ. თ. და ცხ. № 16)

ქიანაის ხმა დაროს გველის სისინაიეთ მიუქსა, ან კისიამოგან და გველ-ნახებენიეთ წამითქვან ზეზე დანე-მიარკებიდა.

— ჩვენ მსახიობს ქაღბატონ დაროს გაუმარჯოს.—მეღურას დაიძალიათ მიესაღმა ქიანაი და დაუბატოქებდად მიუსაღოვად.—დედა თქვენი აქ არა ბრძანდება?..

— თქვენ უთოუად შენაშეთ დეაჩემის აქ არ-ყოფინა.—მიუგოა დარომ და თავის უნებურად ტანტზე ჩამოჯდა.

— ჭო. დახ, მე ვნახე, რომ მიდიდა. მკრამი... მე ვნახე დაბრუნდა შენთვის, — იცნო ქონიანი.

— მე თქვენი ქონის მკლე მოგვარებულე. — დამწო დროვით ბოდიშის ვიღობით. — დღეს იმდობი ვერ მოგვეტეს, რომ თქვენთვისც...

— რატომ, ახლა შემოსავალი არ ეყო? — გააწყვეტის ქონიანმა გულ-მტკიანეულობის ვიღობით: არა, შენისთანა თამაშობდეს, ხსენი-ვი არ დავდივარ? აი, მე, რომ დრო მიქნდეს, არც ერთს წარმოდგენს არ მოვავლდებოდი, — განვგრობა ბოდიშის ვიღობით, — ათასი სქემე მქვს; მარტო ხელი კაცია, რომ იგი, ზური წამსობად ბრალავთ!

— გვირახობთ ხომ თავისთავი ბრანდობით. — მოუჭრა დარამს.

— გვირახობთ კლუბში უნდა ვიყო. ვაჭარი კაცია ვაჭარს შეხედვებ, სავაჭრო სქემებს კაცებს, ფილდოსთს ვაჭარებს, — რას იხავ, ვაჭრობას... ხელი ხელს ჰბანს. — გამოუტყდა ქონიანი და სკამი მიაწია დაროსაკენ. — ახლა შენ რომ გინდოდეს — განს ამისთან ნამიანს სხლში იდგები?..

— როგორ, მკვას თქვენს ბრანდობით? — წამობის გავიერვებით დროვით. — ახლა კანდა ნამიანი? — ვა, ახლა შე დავლდებოდი, მე რა ვიცი, თუ შენისთან კარგი ქალი დავდებოდა აქ...

— და რომ გვლდობათ?

შეკითხის ცნობისმოყვარობით ცატყვეული დროვით, თუმცა უკვე მიხვდებოდა იყო, რა სრული ელო ქონიანის გულმტკიანეულობას.

— არ მოვჭირავებდი. ახსენსი არ არის შენისთან ქალი აქ იმოფებოდეს?..

— ჩვენ ამის ქონისგ ვერ ვახდით...

— თლდენ შენი ნება იუყს, ქონს ვა არა, ჩემი ქონებაც შენ ვინაგვად... —

ამ სიტყვებით დაროსაკენ მიაწია, რასაც დროთმ უნდადებდა არ მიჰქცია. შეადებდა იმდობით, რომ დროთმ მოქნეული იყო; ამ წუთს ისე გრძობდა თავს, ვით მკვავებ მოდურებულ მტკიანეობა სვირთებში. დროთმ ასეთი უყურადღებობით წათამამდა სხლის ზატონი ბ. ქონიანი და ახლთს მოუჭდა, ვით კარგი მეგობარი.

— შენ რომ ჩემი არ განდე, — ეზრზრულეობდა ქონიანი. — აი, ჩემს დღესსხლში ვადავუყან, ისე გაცხვრებ, როგორც კარც ქადატონს; სწორედ ისე, როგორც შეგვეფრის...

— ჭა, ჭა, ჭა!... — წამიანსხლს ნაღვლიანი სიხლით დარეობა, თათქო შეშლიდათ. შექმრათ-

ლი ქონიანი ცახცახით შეჭყურებდა, — ნუ მიწყენო, ღვთის გულისთვის. — მიმართა დროთმ ქონიანს, — განვგრძეთ, განვგრძეთ, ბატონო ქონიანო...

ამ დროს შემოვიდა დაროს დედა და ამან ხომ სრულიად უხერხულ მდგომარეობაში ჩაყენს ბ. ქონიანს.

— რას შეკრთი დედაჩემო! — მიმართა დარომ. ჩემი სხლის ზატონი, ბატონი ქონიანი არც ისეთი სხმიანა, როგორც გვინახ... ჭა, ჭა, ჭა!.. განვგრძეთ, ბატონო ქონიანო, განვგრძეთ...

— რას ამბობ შენო! — მიმართა შემოხვეულმა დედამ ქალს!

— რას? აი, დედაჩემო, წარმომადგენის თქვენთვის ჩემი შესამე „საუკვრელი“... ხოლო უფრო გულ-ახლილი...

— რას ამბობ, შენო!..

— რა, არა ვკერა? თრი განთლებულის ხერხს გამოვიყენებდი დღეს ხელიდან... ამას-ვი არ ვიცი... აი, ეს არის ახლა გამოცხადდა თავისი სურვილი. მზარდებს: სუკეთესო სხლში ვადავყანს, უხერხულად ცხვრებდას. თვით ჩემთან იღლის სტუმრად, ჩემად, ფარულად, ამისთვის ითხოვს ჩემს მსაუკვრლობას... არა, ბატონო ქონიანო?..

— შე... — წაიღულულა უხერხულ მდგომარეობაში ჩაყენებულმა სხლის ზატონმა.

— როგორ?... — წამიანის მკაცრად დარეობს დედამ და შეტევის ქონიანს.

— არა, დედაჩემო! — მიმართა დარავით დედს. — არც ისე განკაცხის ბატონი ქონიანი, როგორც შენ გვინახ. შენსხვან მზარდებს, ფულს მზარდებს, თავის სთავყენებულ ფულს...

— თლდენ შენი სურვილი იყოს. — წათამამდა ქონიანი, — და თვით დედაშისხც ან მოვამარებო...

— ხედავ, დედაჩემო?..

— უწინამც დღე გამჭრობას, — გააწყვეტის ბარბარებ, — უმაღ სიკვდილამს მისწროს, ვინემ ჩემს თავსებებს ეც იხილოს...

— ხედავთ, ბატონო ქონიანო! — მიმართა დროთმ ქონიანს. — გულმით. რას ამბობს? არ მოვლოდი განს ვაჭირებულ დედაჩემისკა. დახ, მე ამისკან ვარ შობილი, მის მკვლეა ძუძუ და თვისი სიმტკიცე ჩამინერგა... მობრანდით, ბატონო ქონიანო, ჩვენი სხლის ზატონი, იცოდეთ, რომ სხანამ ჩემს სხეულში ამის სისხლი სჩქვთ, ვერ გავხრწნი ჩემს სხეულს... მშობლობით ბრანდობდეთ! ქონის-ვა მკლე მოვართმეოთ...

— არა... ჭო, ქარ თქვენი ნებაა... როცა გქონდეთ... — ოდნებ თქვენმა თავსმა არა გაიგონარა, არა? — მიუხედავად დარცოქიანიანი შიშის; ნუ გეშინიანთ, მე და დედაჩემი არას გამოემყდენებთ. უოკლედე ეს ჩვენში დარჩება...

ქიხანა ბუდამოქმედული გევიდა...
ბრახსორეულმა დარცოქიანს ნდვლიანად გააღეხა
თავადი.

ს. გლახაშვილი

ჩვენის საზოგადო- ებრივი სომკრებიან

ივანე მაჩაბლის სხეუნას

ის კაცი იყო —
ეთ შეჰფერის კაცსა კაცობა!
შექსპირი

26 ივნისის თორმეტი წელიწადი შესრულდა, რაც ივანე მაჩაბელი დაიკარგა...

ივანე მაჩაბელი!...

აი სახელი, რომლის ხსენებაც დადამიანს თვალწინ წარმოუდგენა დაუღალავი მშრომელი, გონება-ნათელი და ზნეობა-სპეტაკი ადამიანი, ევროპიულ სწავლა-ცოდნით აღჭურვილი მოქალაქე, სამშობლოს ერთგული შვილი და ქართული თეატრის აღორძინების ერთი დედაბოძთავანი...

წოდებით თავადის შვილი, განათლებით უმაღლეს სწავლა მიღებული, მიმართულებით ეროვნულ მისწრაფება-ლტოვილებათა დამცველი მარად ჟამს საზოგადო-საკაცობრიო იდეალთ ავრცელებდა...

იგი არ იყო იმ ჯურის თავადის შვილითაგანი, რომელთაც თავისი წოდება დღეს საყო-

ვლოჩინოდა შერჩენიათ!... არც იმ გვარი ინტელიგენტი, რომელთაც დილობი მხოლოდ რფიციალურ ინტელიგენციაში ჩასარიცხვად მიუღიათ, არც სული განუსტეტაკებიათ და არც გული გაუკეთილმობილებიათ...

ივანე მაჩაბელმა და მისი დროის მოღვაწეებმა ჩვენში მთელი ეპოქა შექმნეს მეტრამეტე საუკუნის მიწურულში, მათის მოქმედების — გამარჯვების თუ დამარცხების — მიუკერძოებელი აღწერა-გამოქვეყნება ფრიად დიდს სამსახურს გაუწევს ჩვენს მოზარდ თაობას. ამ ეჟმად ჩვენ დრო და გარემოება ხელს არ გვიწყობს უფრო დაწვრილებით შევებოთ ამ გოლიათ-მოღვაწის ცხოვრების დახასიათებას და მხოლოდ გაკვირთ მოვისხენიებთ.

ივანე მაჩაბელი დაიბადა 1854 წ. იანვრის 27 სოფ. თამარაშენში, გორის მაზ., თ. გიორგი მაჩაბლის ოჯახში. მამამისი იყო გორის ხელმოკლე მებატონე, ნაღამბეგარი ერთხანად მაზ. უფროსის თანაშემწე, დედასოფის ერევან-ცოვის ქალი. პირველდაწყებითი სწავლა მიიღო სოფელშივე პაპიდასავან. ზემდინენით შეისწავლა მხედრული და ხელტური, გადაიკითხა ქართული ძველი მწერლობა „ვეფხისტყაოსანი“, „ვისრამიანი“, „ზარამიანი“, „ყარამანიანი“, „დავით-შიანი“ და სხ. შვილი წლის ვანო ეკლესიაში ხშირად ემხარებოდა დიაკვნს და ხანდღისან სამოციქულოსაც კითხულობდა წირვაზე. სწავლის სურვილმა თბილისში გამოიწვია ვანო. აქ მამამ მოამზადა და 9 წ. ვანომ თბილ. პირველ გიმნაზიის მეორე კლასში დაიჭირა ვეზამენი. 16 წლისამ გიმნაზია გაათავა, მცირე წლოვანობის გამო უნივერსიტეტში არ მიიღეს, ერთი წელიწადი სოფელში მიტრიალდა. 17 წ. პეტერბურგის უნივერსიტეტში შევიდა საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტ. 1874 წ. დამთავრდა სწავლის შესავსებლად საზღვარგარედ გაემგზავრა, ჯერ გერმანიაში შტუტგარტის მახლობლად ტოგენგეიმის აკადემიაში მუხრანეობის შესასწავლად, შემდეგ გაემგზავრა სავრანგეთს ვიზოდერში მევენახობის შესასწავლად. ზემდინენით შეისწავლა ევროპული ენები, განსაკუთრებით ინგლისური. 1878 წ. პარიზის გამოფენას დაესწრო. 1879 წ. პეტერბურგს დაბრუნდა თვის მძსთან ერთად და აქ გაგარინის დარბაზში გამართა პირველი ქართული წარმო-

დგენა („მზის დაბნელება“) ღარიბ სტუდენტთა სასარგებლოდ. პეტერბურგშივე გაცენო ილია ჭავჭავაძეს, რომელთანაც ერთად სთარგმნა შექპირის „მეფე ლირი“; იმავე წელს დაბრუნდა საქართველოში სწავლა კოდნით აღჭურვილი და მაშინვე იმ დროის ქართველ ახალგაზღობის წრეში მოექცა. იმ ხანად ქართველ საზოგადოებას უზრუნველობის, დაუდევრობის და საერთო სიზნუნის ბურუსი ჰფლობდა: სახელი და ღიღება მხოლოდ სამხედრო წოდების ქართველთა და მოხელეთ ჰქონდათ, საზოგადო მოღვაწეობა, თეატრი, გაზეთი, — ყოველივე ეს უსაქმურთა დროს გასატარებლად მიიჩნდათ. და აისწორდებ ამ დროს ქართველ მოწინავე ახალგაზღობას საქირ-ბორაკო ეთიხვად გახდამოდა ქართული გაზეთი და თეატრი. ამ ორივე საგანს ივანე მაჩაბელი გატაცებულის სიყვარულით მიეცა. როგორც ვაზ. „დროების“ რედაქტორ-ხელმძღვანელი (სერგეი მესხის შემდეგ) და როგორც ქართული დრამატული მუღვივი დასისა და საზოგადოების ერთი დამფუძნებელთაგანი...

ოთხმოციან წლების შემდეგ ივანე მაჩაბელი მიწვეულ იქმნა სათავადაზნაურო ქართული გიმნაზიის ინსპექტორად, იქიდან მიიწვიეს საადგილ-მამულო ბანკის მოლოარედ, შემდეგ დამფასებლად და ბოლოს დირექტორად. დირექტორობას თავი მიანება და შემდეგ მიწვეულ იქმნა ობოლთა სასამართლოს თავმჯდომარედ, მაგრამ მისმა ცოცხალმა ბუნებამ აქ ვერ მოისვენა, ვითარცა შემოქმედებითი ძალის მქონედ და გორის სინდიკატს მოექცა სათავეში, როგორც დირექტორი; სინდიკატის საქმენიცი კარგად მოაწყო, მაგრამ ბედმან აღარ დააცალა ამ დაუცხრომელ ადამიანს თავისი თეორიული და პრაქტიკული ცოდნა სავსებით გამოიყენა.

ივანე მაჩაბლის მოღვაწეობა ჩვენის თეატრის ისტორიაში ფასდაუდებელია, როგორც შექპირის მთარგმნელისა. უკვე დამტკიცებულია, რომ თითქმის არც ერთ ერს არ მოეპოება შექპირის ტრადიციათა ისეთი თარგმანი, როგორც ივანე მაჩაბლისა ქართულად...

გამოთქმათა სიუჟეტი, ენის სიგრძე-სივანე, წინადადებათა მრავალფერადობა გზიბლავთ,

გაჯადოებთ და არ იცით ორიგინალი თარგმანს ამჯობნით, თუ თარგმანი ორიგინალს?!

ივანე მაჩაბლის-მიერ საკუთრივ თარგმნილი შექპირის პიესა სულ შეიღია დაბეჭდილი: „ჰამლეტი“, „ოტელი“, „მაკბეტი“, „რიჩარდ III“, „კორიოლანოს“, „იულიოს კეისარი“, „ანტონიოს და კლოპატრა“ და მერვე ილ. ჭავჭავაძესთან ერთად „მეფე ლირი“: ნათარგმნი აქვს ავრედვე იტალიანურიდან გოლდონის „როგორც ჰქუხს—ისე არა სწვიმს“, და სხ. ავტორთა პიესები.

გარდა ამისა, ოთხმოცდაათიან წლებში ქურ. „კვლშიაც“ მონაწილეობდა...

ჩვენ აქ მისი მოღვაწეობის სხვა მხარეს აღარ ვეძებთ, ვიტყვით მხოლოდ რომ ივანე მაჩაბლის დაკარგული ჩვენმა საზოგადოებამ ერთი დიდი კატაგანი დაკარგა.

იგი თავის საკუთარის სახლიდან უტეხ გავიდა და დაკარგა 1898 წ. 26 ივნისს, პარასკევს*) ღამის მგოთხე საათზე.

ოჰ, რა მწარეა ეს მოგონება!

კაცი, რომელსაც უამრბი ნათესაობა ჰყავს, საგულის-გულო ოჯახში, აქვს ნიჭი და ცოდნა, კაცი რომელიც მარად ფაშს თავის ქვეყნისათვის სანთელივით იწვოდა, დნებოდა, უტეხ გაჰქრა, დაიკარგა!..

ნუ თუ იმიტომ, რომ მისი ხმა-წრფელი რჩებოდა ხმად მლაღადებლისად უდაბნოსა შინა?!

ნუ თუ იმიტომ, რომ, ვითარცა საზოგადო მოღვაწე, მარტო იყო მარტო მღერალი, ბრბოს მისი არ ესმოდა?!

ნუ თუ მისმა სპეტაკმა სულმა და მგრძობიერე გულმა ველარ აიტანა ჩვენი საზოგადოებრივი ქებულობა, ქუქყი და აზარაობა?!

მაგრამ...

დავეხსნათ ამოცანებით ლაპარაკს. დადგება დრო, — და ეს არც ისე შორსაა, — ვინმე მკვლევარი ხელს მოჰკიდებს 80—90 წლების ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრების განხილვას, ქართველი ერის გასული საუკუნის სოციალ-კულ-

*) საქირთლ მიგვანჩია მის დასახასიათებლად აღენიშნოთ, რომ პარასკევი დღე მტად უყვარდა: დაინიშნა პარასკევი, ჯერაღ დაიწერა ისევე პარასკევი და პარასკევივე გარდაეცა ბედითი დღედ.

ტურულ აღორძინების ხანას, ნათელს მოკ-
ფენს განვილიო მოღვაწეთა სულის კვეთებას
და შემდეგისათვის მინიკ აგვაცდენს ბრუნდე
გზით სიარულს...

ივანე მანაბლოს ცხოვრება-მოღვაწეობის
შესწავლა—სკოლაა მომავლისა...

იგი დავკარგეთ...

ივანე მანაბელი ემსხვერპლა ჩვენის საზო-
გადოების გულციობას...

ის-კი... კაცი იყო—ვით შეძფერის კაცსა
კაცობა!...

ი--ი

მ მ ლ ვ ა ჯ ე ნ ი

ვინ თქვა ქართველები ზარისკან ქვეყნის უნ-
და აღვაჯონო!? ვითომ შური, ღვარძლი და ორზი-
რობა სდევდეს ეოველსავე ჩვენს საზოგადო საქმეს!
არ დაეუბრო, მკითხველო, არა!..

ტადველე თვალი ჩვენს ცხოვრებას; დავეკი-
რი კარგად!

არგვლივ გულწრთელი, უნჯარო მუშაობას.
მოღვაწეობი თავდაოწმებით ემსხურებთან თავის საქ-
მეს და... მოვალეობას!..

შეხედე, რა რივ ზარის დაქნებული ჩვენში მო-
ხარბ-ახლოობის ზნეობარევი და გონებარევი გან-
ვითარება! აღმზიდელთა, მასწავლებელთა თავდადებულ-
გმირული მუქათობით იერთა-შეისხმული ნორჩი
ახლგაზადობა გატაცებით შესდგომია სულის და გონე-
ბის გათვქაცხებას... სადაღ ნახვ მის ღმთობას,
გარეწინაღობას და გათასხირებას!

დიდობა თქვენს ღვაწლს, მოღვაწეობა! უნათო-
ფად არ ჩაივლის თქვენი სულის ვკეთება! მართალია
ბოროტი ტექსლიანი ენება მოსმინელს ბრალს გებეჭს:
როგორღ უნარებობა მუიას, ისე ეღიან ოცნაო.
აღზღ-განვითარების საქმე მათთვის ჩინური
სნაიანაო...

ჯერ თვით განიწმინდონ, შემდეგ სხვანა გან-
წმინდონო.

მაგრამ შენც, მკითხველო, თქვენც, მოღვაწეო,
ეურს ნუ უგდებთ ამ ცილიწმობას! მიუტოვებო
რამეთუ არა იცინან, რას იქმნან!..

მაგრამ განა მარტო ამათი ღვაწლი ჰქევის ნა-
თელს ჩვენს ქვეყანას?!

მუხლთ-მოიარე, მკითხველო! შენ წინ სდგა-
ნან ჩვენი ქვეყნის საზოგადო დაწესებულებათა ბედის
ბატონ-პატრონონი.

ტანჯულანი, გვემუხლანო...

ენა ვერ გამოისთქვამს, კალამი ვერ ასწერს ამათ
შესახებ უზრო, უსაბუთო, უსირცხვილო ჭორებს..
თუმცა, მკითხველო (ჩვენს შორის დარჩეს!) ამ თა-
ბულს ურეკვა ერთი-ორი, რომელთა ადგილი უფრო
კერძო სავაჭრო დაწესებულებებშია, ვინემ წმინდა
საქმის ტაძარში...

რა ექნათ... ქრისტემ თორმეტი მოღვაწეობი-
ჩია... და მათთან ერთი იუდა აღმოჩნდა... სადაც
კარგია, იქც ვაია...

არა, მკითხველო, ეს თაბუღლიც მოღვაწეობს!
ღმერთმანი, მოღვაწეობს!..

და ამ თავდადებულ მუშაობას იცისვრეგანებს
ჩვენი ჟურნალისტების ფაქიზი, წაურუნელი ენა..
შორს, ცხრა მთას იქითაც ისმის მათი კინკლავობა...

რა დავეუბროთ!..

აკეთებენ რაც შეუძლიათ...

და მზად ჩირქას სცხებენ... ერთმანეთს იფე-
ლის გულისთავის დასდევენ-ათრევენ... არა, მკი-
თხველო, ისინი უფელოდ იღანძვებიან...

მოწოდებას აქვთ ამკვარი...

რად გვაქვია!? არაფერი!.. ითან წინასწარ-
მეტყველმა აუქვა ჩაგრულ ერს ახლდის ცილინდრო-
სან ვარსკვლავის აღმოჩენა...

აქამდის შეიღი მსათობი ეველებოდ თავს ქვე-
ყანას... მერვედ ეოფილას...

და მერე როგორი სხივოსანი, წვევადის და-
მთრეუნველი...

შეგავყარა ჩვენთვის გაუგებარი ენა... თუმ-
ცა ვისაც შეეფარა, ერთი ქართველი წიგნიც არ
წაუგითხვას... ან რა საჭიროა?!

ცოტაც ენები: რუსული, ფრანკული, ინგლი-
სური...

მაგრამ ვისი ბრალა? მოღვაწეო რა ქმნას, თუ
დასაბამითვე ჩვენ თან დაგვევა „სექსუალური ამო-
რადლობა“... თუ ჩვენ, დეკლარატებო, საღიზმის
„ემპირეა“ დაფურინავთ.

თუ ჩვენ ვერ შეგვეოთვისებთ „ხორცისხმულ“ სიდა-
ღიერის ეკთილობას...

ისინი ხომ მოღვაწეობენ!?!..

ამოღვაწეო, იმრომეთა...

„არც კაცი ვარგა, რომ ცოცხალი მკვდარს
ემსკავსოს“...

Par-Don

(Handwritten signature)

კ ი ბ ე

კ ა რ ლ მ ო რ ი

კიბის საფეხურები ერთმანეთს შეეხებიან.

— სწორედ რომ უფედრობაა! ჩივდა ძირის საფეხური, რის კადამტანია არა ვარ, დემერო ჩემო! ვინ არ გინდა, თავის ჭეჭეიანი ფეხები ჩემზე არ გაიწმინდა!

— რას იხამ, ჩემო ძვირფასო, უნასუნს მიორე საფეხურმა,— ეს უფედრობის ასე იქნება სინამ ამ ქვეყნად კიბეები იქნებიან. ასეთია შენი ბედის-წერა. არა ჩემო მკობელი? ჩაკეთის მესამე საფეხურს.

— მკობელი?! მე რა შენი მკობელი ვარ? შეუყვარა მან, ნუ თუ ვერ ხედავ რომ მე შენზე მალე ვსდგევარ? შენ შენი ტოლი მოძებნე.

მთა ვეირიზე შეთანხმე საფეხური შეიშეშისა და გულ-მოსულმა შეუყვარა:

— თქვენ ეი, რა დამართვიათ? დროა შეიკნით თქვენ თქვენი მოვალეობა და უფროსებთან ხმა-მადლდ არ იყვიროთ და არ შეაწუხოთ, როდესაც მთა სძინავთ...

აქ მკნუთე საფეხურმა მიწრაფილი ვაწვევტინა: — ძალახად თავს ნუ გამოიადებ, ჩემო მეგობარო, და თუ დემერო გრწამს ნუ დაიფიქვებ, რომ მე ვარ შენზე მადლი და არა შენ.

— მე თქვენზე მალე ვსდგევარ! გაღასძახე შექვეშემ.

— მეტიჩარა! თავხელო! გაიღანდა მეშვიდე-ვითამ რიგის სახოგადობაშიაც ურევიხარ და ბრძანებისაც სტემ რადა!

— შენ თითონ ვიდაც ხარ! კადმტვევარ მერგემ, კანუმლი, თორემ მე ვიცი შენი!

— როგორ მოგწონთ მწიბარი ქვევა, შეეკითხეს მეტრემეთეო საფეხურს, ეველს იხირო ბატონობა! სწორედ გითხრა, არ მომიწონს!

— მათე კი ხმას არ იღებდა, აგრეთვე ჩემად მბრძანებლის სხით გამოიქცირებოდა: შეუერთმეტე, მეთორმეტე და მეტმეტე...

კიბის თავიდან ამ დროს უღბად მრისხნე ხმა გაისმა: წეობაღება მოითხოვს ერთი ერთმანეთზე უფროსობდეთ და ერთი კი ეველას მბრძანებელი იყოს.

ბატონურად თვალები ჭერს მიახვერო და განკრძო: „ოჲ, რა მადლობელი ვარ დურგლის, რომ მე ეველასზე თავს მომქვია! შემიხედეთ ჩემსებ, კვლავ უფრო მრისხნედ გაღასძახე სხეებს,—

დაფიქრდით, თუ რა იქნებოდით უქმოლ, უთაფლ? მე თქვენი უფროსი, მბრძანებელი არა ვარ?

საფეხურები სულ-განსაზული ვამოიქცირებოდავენ. ძველი ცტახი-კი იქვე გუნტულში ამართულოთ და გულთანად ხარხარებდა.

— მოთამიანო! მე თქვენ გარკად გაუფროსებთ!..

და ეველას საფეხურები თავიდან ბოლომდის ტლახსში ამოსვარა.

გ. მოუხვენირიძე

დაბა-სოფლები

დაბა ხონი. წარმოდგენების სეზონი გაიხსნა 20 თამათვის დ. ერისთავის ისტორ. დრამით „სამშობლო“. წარმოდგენის წინ სიტუევა წარმოსთქვა სთეატრო გამკეობის სსხელით ბ-მ ბ. კავალი-შეიღმა. წარმოდგენამ სახოგადოდ რიგინანდ ჩაიარა. საუკეთესო სემიან ლეონიძე იყო ვ. შაღვაძევილი. აგრედვე მეტად საუკრხოვად ჩატარა ნ. გვარამქმ ლეგან ხიმშიაშვილის როლი. შახის და გოგოას დი-ვეგნის როლის შემსრულებელნი სუსტობდენ. დანარჩენები ანსაბადს ხელს უწყობდენ. ხალხი ბლომად დაუწყო. როგორც კავიეთ, სათეატრო გამკეობის გადაუწვევტია, კვირასი თრუერე გამართის წარმოდგენა. წელს ხინის თეატროში საუკეთესო ძალევი მუშაობენ და იმედას წარმოდგენების საქმე გარკად წავა.

21 თამათვის წარმოდგენის: „იღა და შეიღა“ იღია ჭეჭევაძის და „მუტიანობა“ აკავისა. იმდერე აგრედვე წავა ბავშვებმა და წავაითხეს ლექსებიც. თუმცა ათამა კვარწყებდა: წარმოდგენას გამართავს გრ. ჩარევიანი სტენას მოვეგრულოთ დახმარებით, მგრამ, ჩვენად სამწუხაროდ, არც გრ. ჩარევიანი სხნდა და არც სტენას მოვეგრუნი. წარმოდგენის არც ერთს მინაწვეთავს სტენას მოვეგრუობის არაფერი ეცხო: სტენის მოვეგრუილი ასე არანსადვენ არ გაათახსირებენ სტენას, როგორც ამ სდამის გაათახსირეს. სსსრუეკიას ასეთ ვავბატონებს ადარ დაუთმიან თეატრი, თორემ მათი უმზტავსი თამაში თეატრის შემტრეტის დასრეკის სახოგადობაში.

ტაზი

კითურა. იენისის 20 ადგილ. დრამ. სახ. სტენის მოვეგრულოთ წრის მიერ წარმოდგენილ იქმნა „არსენა“ ა. კახიგის და „მოხანდირე“ ვ. გუნიასი. სახოგადოდ წარმოდგენამ გარკად ჩაიარა. შეგებობით და გმრნობით ჩატარეს თავიერ როლები

ბ. არაბიკუმ (ჰეტრე), ბ. ანტალიამ (არსენა), ვ. წერეთელმა (ინო), რამდენიმეც დამსწრეთ ძლიერ მოეწონათ და ტანის ცემით დაჯივდნენ. დანარჩენები არა უჭარბათ და შეთანხმებულ თამაშს ხელს უწყობდნენ.

აღვიღარებიც დრამ. წრე შეუთავდა და უხვად გეშობას. 27 ივნისს აღდგება „დადატი“ ვ. გუნიას მონაწილეობით.

ფეხზე მდგომი

სათეატრო ამბები

აღვიღარები

წ. ქართ. დრამ. საზოგ. გამგეობა შეუდგა მომავალი 1910/11 წლის სეზონის მოწესრიგებას. მომავალ სეზონში მსახიობთ გადაწყვეტილი ჯამაგირი მიეცემა.

წ. 5. შიუკაშვილს ახალი პიესები დაუწერნია.

წ. შალვა დადანი რუსეთიდან დაბრუნდა და კახეთს გაემგზავრა წარმოდგენების გასამართავად.

წ. აღექ. გიორ. ჯაბადარი განათვისუფლეს მეტეხის ციხიდან.

წ. თბილისის დრამატული დასი სდგება. დასი მოწვეულია 15 ავგისტოდან

წ. ქუთაისის დრამ. საზოგადოების გამგეობა უკვე შეუდგა დასის შედგენას.

წ. მსახიობთა შემნახვევ-გამხსენებელ კასას აარსებს ქუთ. დრამ. საზ. გამგეობა, რომელსაც განზრახვა აქვს ძირითადი თანხისათვის გადასდის ფული.

წ. ქუთაისის თეატრის განახლებას შეუდგა ქუთ. დრამ. საზ. გამგეობა.

წ. სომხ. საზ. თეატრის რეჟისორი სევეშიანი სომხ. დრამ. საზოგადოების ხარჯით მოსკოვში იგზავნება ფსიხოლოგიურ ნაწილის შესასწავლად.

წ. გარდაიცვალა ზაქ. ისტეროვი, მსახიობი და მწიგნობარი, ავტორი „ჰაჯი მურადისა“, რომელიც ქართულადაც არის ნათარგმნი.

წ. თათრული იმერის სალოტბაროდ თათრის ახალგაზრდა იწვევს კ. ფოცხერაშვილს.

წ. ცნობილი ლოტბარი ა. ა. ეიხენვალდი მომავალ სეზონში სახაზინო თეატრში დასდგამს, სხვათა შორის, იპოლიტოვ-ივანოვის ოპერას „დადატი“.

წ. აღ. წუწუნავა ვ. ფოცხერაშვილი, რუს-მსახიობთა მონაწილეობით საგასტროლოდ გაემგზავრენ დასავლეთ საქართველოში.

წ. ხონის თეატრის რეჟისორად ამ ზაფხულს მიწვეულია ქართ. თეატრის რეჟისორი ვალ. შალიკაშვილი, მის თანაშემწედ ქართ. თეატრის მსახიობი ნ. გვარამია.

წ. შანტაკელების ფრანგულიდან ქართულად თარგმნას შეუდგა დ. კასრაძე.

რ უ ს ე თ ი

წ. გრიშის გაკეთების დროს, მოსკოვის ზოლოთიერი ბაღში, დასაბრძნობის მსახიობი ვენეციკი.

წ. პასუხის გებაში მისივე კუბულეტების მომღერალი პ. ივანოვი უცნებურო კუბულეტების მღერის დროს პურიშვიტის სხენების გამო.

წ. როლის სწავლის დროს დაატუსაღეს ღებუტკის დასის მსახიობი ბანბუტში, რომელიც მინდვრად ჩრდილოში როლს სწავლობდა, ხმა მალა ლაპარაკობდა და ხელებს იქნევდა. თავს წამომდგარმა პოლიციამ ეშმაკეულად მიჩინია; რა ხელს იქნევდა ბუტბუტებ, ხოლერა გინდა განა მოგვივლინო? და პოლიციაში წააბრძანეს მელპომენის პატრეცემელი მსახური. ბოლოს „მმართველობა“ ძლივს დაარწმუნეს, რომ „კაცი ვეგ ეშმაკეული კი არა, კომედიანტიკია“...

წ. ტუული გამოდგა გუგუნებრის თეატრის დავა, მხოლოდ საეცევე დაშვარა.

უ ც ხ ო თ ი

წ. ფერადების თეატრს აარსებს პარიზში დაწუნციოს მგვობარი აქილ რიჩიარდი. ამ თეატრის მზანნი იქმნება მეცნიერული პრინციპი—ფერადებისა და სულიერ ცვალებადობის ურთიერთთან შესაბამება. ფერები (წამლევი) სცენაზე შეიცვება მოქმედ პირათა სულიერი მოძრაობის შეთანხმებით. რიჩიარდმა უკვე დასწერა განსაკუთრებული დრამა „მონა“, რომელიც შემოდგომაზე დაიდგმის Porte-Saint-Martin-ის თეატრში.

წ. გათხოვდენ სახელანთქმულნი მსახიობნი უმწეწიერესნი ქალნი ლინა კაველი—შეირთო ამერიკელმა მილიდენერმა რომბერტ ჩენდერმა. მალე ჯვარს დაიწერს აგრადვე ლივია ბერუნდა, რომელიც მთელი სამი წელიწადი უანგაროდ და პლატონურად უყვარს ამერიკელს მილიდენერს არიჯს, ვანდერბილდეს ბიძაშვილს.

წ. ედ. როხანი ათავეს ახალ პიესას „ფუსტს“.

წ. ბარმა დასწერა ახალი 3 მოქ. კომედია „ბავშვები“, რომელსაც პირველად ერასა და იმავ დროს წარმოადგენენ ვენის ბურგ-თეატრსა და ბერლინის ლესინგ-თეატრში.

წ. ი ნ ა რ ს ი: ნუ ვიკნებით კარაკელინი—მთ. უღანით—ბაბლინისი; პირველი კომეტეტი—კ. მესხისა; შვენიერება—შალვა დადანიისა; მწარდ ეიკინი—კიკნა-ფშვევლისი; სუმბული—ტ. ტაბიძისა; რეპტია—აკიკისა; * * * კ. კიკინაძისა; ხარხარი—გ. ფოცხველისა; კიდევ პრიონიკოლ წარმოდგენებზე—ილია ბზაძისა; ჩენი მსახიობი—ს. გლახაშვილისა; ჩენი საზოგადოებრივი ცხოვრებიდან ივანე მანახელი—ი—ი—სა; მილავაწენი—Par-Don კიბე—გ. მოსხვეწარძისა; დაბა სოლომონ—ლ. ხონი; ქიათურა; სათეატრო ამბები.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი

მადნეულის, ხილეულის და სამკურნალო წელი

ქ ა რ ხ ა ნ ა

მ. ლალიძის და ამხ-სა

თბილისი, გოლოვინის პროსპ. № 6 ტელეფონი № 411.

ჩვენი ქარხნის წყლები

მზადდება მხოლოდ ბუნებრივ, კიმიურად დაწმენდილ, ხილის წვნით და საუკეთესო ხილეულის შარბათით გამოსხილის წყლითა და წმინდა შაქრით.

წყალი მზადდება გაუმჯობესებულ «ვაკუუმიით» მანქანებით სპეციალისტის სუპერდვანელობით.

მუშგარი ადვილად დარწმუნდება, რომ ჩვენი ქარხნის

✱ მშვენიერის გემოსი და სუნელებისა, ✱

და თბილისის სამკურნალო განყოფილების ანალიზითაც

✱ მისი კარგი ღირსება დაჯილდოვებულია ✱

ამიტომაც ვანთქობის გულისთვის ეს ქარხნის ურჩევს ბბ. მომხმარებელი, უფრადებს მიაქვინ რადგან ზოგერთი ვაჭრება ჩვენის სსეკლით სსეკ ქარხნის უფრო იაფს და მამკავსეულ წყალს ასადებენ.

ძლითსოვეთ ევეკვან მ. ლალიძის და ამხანაგობის წყალი

და ამასთან მიაქციეთ ყურადღება

თავსაცობი ჩვენი ქარხნის ბეჭდით

ქარხნა ხილეული წყლით წარჩინებულ თვისებისთვის დაჯილდოვებულია

ოქროს და ვერცხლის დიდი მედლით

